

Sammanfattning

Denna metaöversikt sammanställer översikter som analyserat forskning om hur lärare kan arbeta för att främja studiero i klassrummet. Arbetet med att främja studiero är en del av att skapa förutsättningar för elevers utveckling och lärande. Lärares arbete i klassrummet beskrivs ofta som ett ledarskap i klassrummet och fokus i metaöversikten är på arbetssätt som inte är bundna till ett visst undervisningsämne. Metaöversikten avser att besvara följande forskningsfråga:

Vad kännetecknar lärares ledarskap som främjar studiero i klassrummet?

Fokus är på läraren men det betyder inte att vi anser att läraren ensam är ansvarig för att det ska bli studiero, utan att vi velat fokusera på det som läraren kan göra i klassrummet. Vår utgångspunkt för den här metaöversikten är att arbetet med att främja studiero är en integrerad del av att vara lärare, och att ökad kunskap om vad som kan främja studiero kan stödja lärare i det arbetet.

Översiktens resultat

Främjande av studiero i klassrummet är en komplex uppgift som kräver ett aktivt ledarskap av läraren och som innefattar både proaktiva och reaktiva arbetssätt. Resultaten från de ingående översikterna har sammanställts i sex teman som tillsammans ger en övergripande bild av vad som kännetecknar lärares ledarskap som främjar studiero. Dessa presenteras under respektive rubrik.

Lära känna eleverna och skapa positiva relationer

För att arbetet med att främja studiero ska bli effektivt och nå alla elever behöver det anpassas till behoven hos de enskilda eleverna och till elevgruppen som helhet. Därför tar vi som utgångspunkt att lärare behöver lära känna eleverna och deras behov. Resultaten i metaöversikten visar att lärares relationsbyggande med eleverna är en grundförutsättning för studiero. Lärares stödjande arbete och positiva relationer till eleverna bidrar till elevernas lärande. På samma sätt verkar relationer av negativt slag ha negativa effekter på elevernas lärande. Även om det finns mer forskning om relationsskapande med elever i de yngre åldrarna framkommer det att det är viktigt att relationsskapandet fortsätter med de äldre eleverna.

Lärares ledarskap är viktigt även för att stödja elevers relationer med varandra och för att stödja enskilda elever i emotionella och sociala svårigheter.

Välja och anpassa arbetssätt utifrån elevernas behov

En övergripande slutsats från de ingående översikterna är vikten av att analysera behoven och reflektera över dem i den egna undervisningen samt hos eleverna som grupp och som individer. Det kan handla om att ha kunskap om vilka svårigheter en elev befinner sig i. Är det svårigheter kopplade till lärandet, relationerna till de andra eleverna i klassen, socioemotionella färdigheter, händelser i hemmiljön eller något annat?

Flera översikter har en problembeskrivning där det är stökigt i klassrummet, men det tas även upp att det kan vara ett problem att elever är passiva eller drar sig undan. Det är därför viktigt att skilja på att det ska vara lugn och ro i klassrummet och att eleverna arbetar med det som var avsett. För elevernas lärande och utveckling räcker det inte med lugn och ro.

För att kunna anpassa ledarskapet i klassrummet så att det passar alla elever verkar flexibilitet i arbetssätten vara en framgångsfaktor.

Förebygga genom tydliga förväntningar och struktur

Flera av de ingående översikterna betonar vikten av att tydliggöra förväntningarna och att ha tydliga ramar för undervisningen. Det handlar om regler och rutiner för klassrummet och för exempelvis övergångar mellan olika aktiviteter. Det kan även handla om att i lektionsplaneringen ta möbleringen i klassrummet i beaktande. Genom att välja möblering efter ifall aktiviteten kräver individuellt arbete eller samarbete mellan eleverna kan läraren stärka möjligheterna till studiero.

Aktivera eleverna och göra dem delaktiga

Det finns olika sätt att skapa förutsättningar för att eleverna ska bli mer aktiva på lektionerna. Detta kan vara till hjälp för att öka tiden som eleverna arbetar med det läraren avsåg, och för att minska distraktioner. Flera översikter har tittat på olika sätt att öka elevernas möjligheter att svara och reagera på lektionerna. Ett annat sätt att öka delaktigheten är att erbjuda val inom undervisningen.

Delaktighet beskrivs även som en viktig faktor i relation till de elever som befinner sig i olika typer av svårigheter och de särskilda åtgärder som eventuellt görs för dem.

Stödja och möta beteenden

Flera av översikterna lyfter lärares ledarskap i relation till beteenden i klassrummet. Det handlar främst om att stödja och uppmuntra beteenden som bidrar till en positiv klassrumsmiljö och att möta de beteenden som inte är de förväntade. I arbetet med att stödja och möta beteenden innefattas både proaktivt och reaktivt ledarskap.

I översikterna framkommer att olika beteendeariktade program och arbetssätt kan vara positiva för studiero men att det inte betyder att de kommer att fungera för alla elever. Därför behöver lärare ha en palett av olika verktyg och arbetssätt för att nå alla elever. Likaså är det bra att arbetssätten är flexibla så att läraren kan anpassa dem till elevernas individuella behov. Därutöver behöver arbetssätt som är utvecklade i andra kontexter än den svenska anpassas till svenska förhållanden.

Ett sätt som beskrivs som framgångsrikt i översikterna är att ge beröm som är direkt inriktat mot beteenden i klassrummet.

Andra arbetssätt fokuserar på hur läraren genom att stödja eleverna och förutse svåra situationer kan främja studiero. Ett exempel är att utöva aktiv handledning i klassrummet genom att skanna av klassrumssituationen och möta elevernas handlingar utifrån tydliga förväntningar.

Utvärdera utifrån observationer

Med tanke på att flera av översikterna diskuterar att ett visst arbetssätt sällan fungerar för alla elever är en del av ledarskapet att utvärdera utfallet av ett valt arbetssätt. För att kontinuerligt kunna anpassa ledarskapet efter elevernas behov kan det vara positivt att tänka kring hur man som lärare kontinuerligt kan utvärdera sitt ledarskap och de arbetssätt som man valt att använda sig av. Genom att aktivt reflektera över sin egen undervisning finns möjligheter att prioritera vad som behöver arbetas vidare med.

Användning av resultaten

Metaöversikten riktar sig främst till lärare i grund- och gymnasieskolan men kan vara av nytta även för andra yrkesgrupper inom skolväsendet, till exempel skolledare.

Förhoppningen är att lärare genom den här metaöversikten ska få en ökad kunskap om några av de arbetssätt och sätt att utöva ledarskap i klassrummet som har stöd i forskning. Resultaten från metaöversikten kan ge inspiration eller vara diskussionsunderlag när lärare arbetar med att utveckla sitt ledarskap i klassrummet. Utifrån en reflektion och analys av behoven i det egna klassrummet kan resultaten vara ett stöd i att bedöma vad som behövs för att arbeta vidare med studieron.

Urval av forskning

Metaöversikten är en sammanställning av 39 översikter som systematiskt har valts ut efter sökningar i nationella och internationella forskningsdatabaser. Översikterna innefattar tillsammans ett stort forskningsunderlag kring olika aspekter av studiero i klassrummet. Metaöversikten samlar forskning om vad läraren gör i klassrummet och inom reguljär klassundervisning i grund- eller gymnasieskolan. Majoriteten av studierna är genomförda i en engelskspråkig kontext.

